

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

RIGSADVOKATEN
FREDERIKSHOLMS KANAL 16
1220 KØBENHAVN K

TELEFON: 7268 9000
FAX: 7268 9004
E-MAIL: RIGSADVOKATEN@ANKL.DK
www.anklagemyndigheden.dk

DATO 17. september 2019

JOURNAL NR.
RA-2019-2100105-2

SAGSBEHANDLER: RJE/

Anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger 2018

Jeg sender herved Rigsadvokatens årlige redegørelse om anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger (dvs. varetægtsfængslinger, der varer mere end 3 måneder inden dom i 1. instans) i 2018.

Af redegørelsen fremgår blandt andet:

- I 2018 blev der foretaget i alt 4.419 varetægtsfængslinger, hvilket stort set svarer til antallet i 2017 (4.415 varetægtsfængslinger).
- Heraf var i alt 1.328 langvarige varetægtsfængslinger, hvilket er en stigning på 8 pct. i forhold til 2017 (1.229 langvarige varetægtsfængslinger). Den gennemsnitlige varighed af de langvarige varetægtsfængslinger var i 2018 6,1 måned, hvilket svarer til den gennemsnitlige varighed i 2017.
- I 2018 blev der foretaget i alt 172 varetægtsfængslinger af personer under 18 år, hvilket er et fald på 18,1 pct. i forhold til 2017 (210 varetægtsfængslinger).
- Heraf var i alt 44 langvarige varetægtsfængslinger af personer under 18 år, hvilket er et fald på 45 pct. i forhold til 2017 (77 langvarige varetægtsfængslinger af personer under 18 år). For personer under 18 år var den gennemsnitlige varighed af de langvarige varetægtsfængslinger 4,9 måneder, hvilket er et fald på 0,3 måned svarende til 9 dage i forhold til 2017.

Anklagemyndigheden har løbende fokus på, at varetægtsfængslingerne ikke bliver længere end højst nødvendigt, hvilket domstolenes kontrol med hver enkelt varetægtsfængsling også skal sikre. I nogle tilfælde har det dog været nødvendigt med længere varetægtsfængslinger, især i forbindelse med sager om drab mv. og narkotika og smugling.

Jeg finder det positivt, at antallet varetægtsfængslinger, herunder især antallet af langvarige varetægtsfængslinger, blandt unge under 18 år har været fortsat faldende og i 2018 er faldet til det laveste niveau inden for de seneste 5 år.

Jeg skal dog generelt bemærke, at udviklingen i antallet af langvarige varetægtsfængslinger i væsentlig grad vil kunne bero på en række forskellige faktorer med hensyn til udviklingen i og bekæmpelsen af kriminalitet. En stigning eller et fald i antallet af langvarige varetægtsfængslinger fra et år til et andet kan derfor ikke vurderes isoleret og vil ikke i sig selv være udtryk for en ændret anvendelse af varetægtsfængsling.

Et løbende fokus på og tilsyn med varetægtsfængslingers varighed vil dog under alle omstændigheder kunne medvirke til at sikre, at efterforskningen i den enkelte sag løbende tilrettelægges og fremmes med henblik på at begrænse varetægtsfængslingens længde, sådan at anvendelsen af varetægtsfængsling ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Der henvises i den forbindelse til pkt. 3 nedenfor.

1. Anvendelse af langvarige varetægtsfængslinger i 2018

Bilaget til denne redegørelse indeholder tabeller med nærmere data om antallet, andelen og varigheden mv. af langvarige varetægtsfængslinger for årene i 2018. Med henblik på sammenligning er tillige medtaget data vedrørende 2014-2017.

Antal varetægtsfængslinger, heraf langvarige varetægtsfængslinger, samt gennemsnitlig varighed

Det fremgår af tabel 1 i bilaget, der er sammenfattet nedenfor, at

- Det samlede antal af varetægtsfængslinger i 2018 er stort set uændret i forhold til 2017 og ligger på niveau med antallet i 2015. Der var i 2016 et mindre fald i antallet af varetægtsfængslinger.
- Antallet af langvarige varetægtsfængslinger er steget med 8 pct. fra 1.229 i 2017 til 1.328 i 2018.
- Andelen af langvarige varetægtsfængslinger i 2018 er steget med 2,3 pct. point i forhold til 2017, men inden for et spænd på ca. +/- 2 pct. point har andelen af langvarige varetægtsfængslinger ligget nogenlunde konstant siden 2014.

- Den gennemsnitlige varighed af de langvarige varetægtsfængslinger i 2018 er uændret i forhold til 2017.

År	Antal varetægtsfængslinger i alt	Antal langvarige varetægtsfængslinger	Andel af langvarige varetægtsfængslinger	Gennemsnitlig varighed af langvarige varetægtsfængslinger i måneder
2018	4419	1328	30,1 %	6,1
2017	4415	1229	27,8 %	6,1
2016	4218	1241	29,4 %	6,4
2015	4407	1286	29,2 %	6,5
2014	5031	1417	28,2 %	6,0

Som anført i tidligere års redegørelser, varierer antallet af varetægtsfængslinger ganske betydeligt fra politikreds til politikreds og over tid i den enkelte kreds. Dette indikerer blandt andet, at fordelingen af de mere komplicerede og alvorlige sager, der kan føre til langvarige varetægtsfængslinger, er ujævn tidsmæssigt og geografisk. Der henvises i øvrigt til tabel 1 i bilaget, hvor antal, andel og varighed af varetægtsfængslinger er angivet for hver enkelt af de 12 politikredse for 2014-2018.

Antal varetægtsfængslinger af personer under 18 år

Det fremgår af tabel 2 i bilaget, der er sammenfattet nedenfor, at der har været et markant fald i både antallet af varetægtsfængslinger, antallet af langvarige varetægtsfængslinger samt længden af lange varetægtsfængslinger af unge under 18 år fra 2017 til 2018.

- Det samlede antal af personer under 18 år, der har været varetægtsfængslet i 2018, er faldet med 18,1 pct. i forhold til 2017.
- Antallet af langvarige varetægtsfængslinger af personer under 18 år er faldet med 45 pct. i samme periode og er det laveste antal inden for de seneste 5 år.
- Andelen af langvarige varetægtsfængslinger er faldet med 12,3 pct. point i forhold til 2017 og ligger nu på det laveste niveau inden for de seneste 5 år.
- Den gennemsnitlige varighed af de langvarige varetægtsfængslinger er faldet med 9 dage til det laveste niveau inden for de seneste 5 år.

År	Samlet antal varetægtsfængslinger af personer under 18 år	Antal langvarige varetægtsfængslinger af personer under 18 år	Andel langvarige varetægtsfængslinger af personer under 18 år	Gennemsnitlig varighed af langvarige varetægtsfængslinger af personer under 18 år i måneder
2018	172	42	24,4 %	4,9
2017	210	77	36,7 %	5,2
2016	167	50	29,9 %	5,4
2015	166	47	28,3 %	5,9
2014	223	69	30,9 %	5,4

Antal og varighed af varetægtsfængsling, herunder langvarig varetægtsfængsling, fordelt på sagsområder

Tabel 3 i bilaget indeholder oplysninger om antallet og varigheden af varetægtsfængslinger, herunder langvarig varetægtsfængsling, fordelt på de enkelte sagsområder.

- Der været et fald i anvendelsen af varetægtsfængslinger inden for sagsområderne økonomisk kriminalitet, tyveri, røveri og øvrig særlov, mens der har været en stigning i anvendelsen af varetægtsfængslinger inden for sagsområderne drab mv., sædelighed, narkotika og smugling og øvrig straffelov, herunder brugstyveri.
- Antallet af langvarige varetægtsfængslinger er steget mest inden for sagsområderne tyveri, drab mv. og øvrig straffelov, herunder brugstyveri. I forhold til sagsområdet øvrig straffelov, herunder brugstyveri, er det særligt besiddelse af skydevåben under særlig skærpente omstændigheder, trusler på livet, frihedsberøvelse, forvoldelse af fare for liv eller førlighed og brugstyveri af personbil, der har givet anledning til langvarige varetægtsfængslinger. Det største fald har været inden for områderne narkotika, smugling og økonomisk kriminalitet.
- Den gennemsnitlige varighed af de langvarige varetægtsfængslinger var længst inden for områderne drab mv., sædelighed samt narkotika og smugling. Det var også tilfældet i 2017. Generelt er den gennemsnitlige varighed af lange

varetægtsfængslinger inden for de enkelte sagsområder stort set uændret i forhold til 2017.

Tabel 4 i bilaget viser, at der har været mindre stigninger i antallet af varetægtsfængslinger, der strækker sig fra henholdsvis 3 måneder til 6 måneder (6,5 pct.) og fra 6 måneder til 1 år (19,6 pct.). Stigningerne ses primært på sagsområderne tyveri og indbrud (3-6 måneder) og drab mv. (6 måneder - 1 år). Der har været et fald i antallet af varetægtsfængslinger, som strækker over 1 år (17,9 pct.). Faldet er især sket inden for sagsområdet narkotika og smugling. Ingen har været varetægtsfængslet i 2 år eller længere inden dom i 1. instans.

Antallet og varigheden af varetægtsfængslinger fordelt på antallet af arrester i det enkelte sagskompleks.

Det fremgår af tabel 5 i bilaget, at andelen af langvarige varetægtsfængslinger er højest i de sager, hvor antallet af personer i samme hovedforhold er højst. Andelen er således 58,1 pct. i sager med 5 personer eller derover i samme hovedforhold. Den gennemsnitlige varighed er tilsvarende længst i sager med 5 personer eller derover i samme hovedforhold. Denne tendens ses for alle årene 2014-2018.

Afslutning af sager med langvarig varetægtsfængsling

Tabel 6 i bilaget angiver, hvordan sager med langvarige varetægtsfængslinger er afsluttet. Der er i 2018 sket domfældelse i 95,3 pct. af de afgjorte sager, hvilket er på niveau med 2017. Af sager med domfældelse i 2018 er 84,5 pct. afgjort med ubetinget fængselsstraf, 10,5 pct. med foranstaltningsdomme efter straffelovens § 68-70 (psykisk syge mv.), 3,5 pct. med kombinationsdomme med delvis betinget/ubetinget fængselsstraf. Resten af domfældelserne fordeler sig på betingede domme og bødestraf.

2. Særligt om varetægtsfængslingernes længde i forhold til tidsgrænserne i retsplejelovens § 768 a

Der er i retsplejelovens § 768 a fastsat frister for varetægtsfængslingers varighed i forhold til, om sigtelsen efter loven kan medføre under eller over 6 års fængsel, og hvorvidt arrestanten er under eller over 18 år¹.

¹ Det følger således af § 768 a, stk. 1, at varetægtsfængsling ikke - medmindre retten finder, at der foreligger særlige omstændigheder - må overstige et tidsrum på 6 måneder, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven ikke kan medføre fængsel i 6 år, eller 1 år, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover. Er arrestanten under 18 år, er fristerne for varetægtsfængsling henholdsvis 4 måneder og 8 måneder og kan kun fraviges, hvis der foreligger helt særlige omstændigheder, jf. § 768 a, stk. 2.

Det er i Rigsadvokatens ledelsesinformationsværktøj QlikView, der baserer sig på datagrundlaget i politiets sagsbehandlingssystem, POLSAS, ikke muligt at lave valide statistiske datatræk, der viser varetægtsfængslingernes varighed set i forhold til de strafferammer, der gælder for de forskellige lovovertrædelser.

På den baggrund har Rigsadvokaten i stedet medtaget oplysninger fra de regionale statsadvokater om antallet af varetægtsfængslinger, hvor fristen efter § 768 a med rettens kendelse er overskredet, og hvor dette forinden er godkendt af de regionale statsadvokater.

Efter disse oplysninger har der i 2018 på landsplan været 56 varetægtsfængslinger, hvor tidsgrænserne er overskredet. I 2017 var antallet 35, i 2016 var antallet 25 og i 2015 var antallet 42.

I samtlige sager, hvor der fremsættes en begæring om fortsat varetægtsfængsling ud over tidsgrænserne i retsplejelovens § 768 a, skal politikredsene forinden forelægge spørgsmålet om varetægtsfængslingens opretholdelse for statsadvokaten. Statsadvokaterne har blandt andet oplyst, at der i de pågældende sager, hvor varetægtsfængslingerne har været særligt langvarige, er tale om særlig grov kriminalitet, herunder manddrab/forsøg på manddrab, terrorisme, organiseret økonomisk kriminalitet, narkotikakriminalitet, våbenbesiddelse og kvalificeret vold. En stor del af de særligt langvarige varetægtsfængslinger vedrører større sagskomplekser.

Blandt de forhold, som statsadvokaterne har peget på som årsager til, at varetægtsfængslinger måtte udstrækkes ud over tidsgrænserne i retsplejelovens § 768 a, er navnlig forhold knyttet til den enkelte sags kompleksitet og efterforskningsmæssige omfang, ligesom gennemførelsen af mentalundersøgelse og berammelsesudfordringer har haft betydning i et mindre antal sager.

3. Initiativer med henblik at begrænse den tidsmæssige udstrækning af varetægtsfængslinger

Politiet og anklagemyndigheden arbejder løbende på at sikre, at varetægtsfængslinger ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Som beskrevet i mine seneste redegørelser, har anklagemyndigheden gennemført en række tiltag på dette område for at følge udviklingen nøje.

Alle advokaturer med arrestantsager har således fortsat en udpeget arrestantansvarlig, så der i den enkelte advokatur er én tovholder på arrestantsagerne. Udpegningen

bidrager til en umiddelbar koordinering af arrestantsagernes fremdrift og sikrer bindeled mellem politisøjlen og anklagemyndigheden under efterforskningen.

Som oplyst i min seneste redegørelse om anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger af 31. maj 2018, udviklede Rigsadvokaten i 2017 i samarbejde med flere politikredse en elektronisk sagsstyringsoversigt til at støtte den arrestantsansvarliges daglige koordinering af arrestantsager. En række udvalgte embeder har siden 2. halvår 2018 anvendt styringsoversigten og primo 2019 givet tilbagemeldinger vedrørende brugen af styringsoversigten til Rigsadvokaten. Rigsadvokaten er ved at evaluere forløbet og vil på den baggrund tage stilling til, om den elektroniske styringsoversigt skal gøres obligatorisk ved alle embeder.

Endvidere fører statsadvokaterne fortsat løbende tilsyn med politikredsenes anvendelse af varetægtsfængslinger. Rigsadvokaten og statsadvokaterne følger via QlikView regelmæssigt anvendelsen af varetægtsfængslinger, og statsadvokaterne følger i forbindelse med tilsynsbesøg mv. i de enkelte kredse op på status i kredsen og drøfter udviklingen både i relation til varetægtsfængslingernes antal og varighed. I relation til de særligt langvarige varetægtsfængslinger, der overskrider fristerne i retsplejelovens § 768 a, følger statsadvokaterne op på, at de enkelte politikredse forelægger samtlige sager, jf. også ovenfor under pkt. 2, ligesom statsadvokaterne giver Rigsadvokaten en overordnet redegørelse for de pågældende sager med en beskrivelse af baggrunden for den tidsmæssige udstrækning af varetægtsfængslingen.

4. Datagrundlag og opgørelsesmetode mv.

Denne redegørelse om anvendelse af langvarige varetægtsfængslinger i 2018 er baseret på udtræk af statistiske oplysninger fra Rigsadvokatens ledelsesinformationsværktøj, QlikView. Som i de tidligere års redegørelser for anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger er QlikViews datagrundlag politiets sagsbehandlingssystem, POLSAS.

Metoderne, hvormed QlikView indsamler og bearbejder data, bliver løbende optimeret. For at sikre en pålidelig sammenligning af data for langvarige varetægtsfængslinger i 2018 med tidligere års data for langvarige varetægtsfængslinger er data for 2014-2017 medtaget i dette års udtræk fra Qlikview og indgår i denne redegørelse for anvendelsen af langvarige varetægtsfængslinger.

Oplysningerne i afsnit 2 om varetægtsfængslingernes længde i forhold til tidsgrænserne i retsplejelovens § 768 a, er dog som nævnt ovenfor baseret på oplysninger fra de regionale statsadvokater. I forbindelse med den løbende optimering af metoderne til

indsamling og bearbejdning af data indgår også overvejelser om, i hvilket omfang det vil være muligt fremadrettet at tilvejebringe valide oplysninger herom gennem Qlikview.

Afgrænsning og periodisering

Opgørelsen af de langvarige varetægtsfængslinger omfatter alle sager, hvor der er anvendt varetægtsfængsling i mere end 3 måneder forud for dom i 1. instans i 2018.

Det betyder, at opgørelsen også omfatter sager med iværksat varetægtsfængsling i 2017, hvis varetægtsfængsling først sluttede i 2018. Sager, hvor varetægtsfængsling er iværksat, men ikke afsluttet i 2018, er derimod ikke medtaget i opgørelsen.

For så vidt angår særlige forhold med hensyn til opgørelsesmetode og afgrænsning af datagrundlaget, henviser jeg i øvrigt til noterne til tabellerne medtaget i bilaget.

Datapålidelighed mv.

Da opgørelsen er baseret på dataudtræk fra politiets sagsbehandlingssystem POLSAS, vil data være dynamiske, og efterfølgende opdateringer i systemet vil således kunne have betydning for opgørelsen, herunder opgørelser for tidligere år. Efterfølgende opdateringer kan f.eks. skyldes rettelse af indtastningsfejl, indtastning af senere kommende eller eventuelt forsinkede opdateringer eller justering af dataudtræk til QlikView.

Der er en vis datausikkerhed som følge af politikredsens manglende eller urigtige registrering af oplysninger i systemet og som følge af manglende præcision i de definitioner/koder, der fastlægger, hvilke data der udtrækkes fra POLSAS til den enkelte applikation i QlikView. Rigsadvokaten arbejder sammen med Rigspolitiet og politikredsene løbende på at sikre datapålideligheden i POLSAS, på at korrigere manglende eller urigtige data og på at præcisere dataudtræk til QlikView.

Opgørelsen af langvarige varetægtsfængslinger i nærværende redegørelse må således læses med det nævnte forbehold.

Med venlig hilsen

Jan Reckendorff
Rigsadvokat